

«EPHEMERIS NAPOCENSIS», Institutul de Arheologie și Istoria Artei, Cluj Napoca, NR 1/1991, 209 p.

Institutul de Arheologie și Istoria Artei din Cluj Napoca, înființat în aprilie 1990, a reușit, în foarte scurt timp, să lanseze primele numere ale celor două publicații pe care le patronează: «Ars Transilvaniae» și «Ephemeris Napocensis». Aceasta din urmă este o revistă de arheologie, realizată prin strădaniile colectivului de specialiști în arheologie și istorie veche al institutului; colegiul de redacție al acestui număr este alcătuit din dr. Ioan Glodariu (red. resp.), dr. Mihai Bărbulescu (secretar red.) și Coriolan Opreanu.

Sumarul se structurează în câteva capitole importante: arheologie și istorie; epigrafie și istorie; recenzii și cronică.

Revista se deschide cu articolul lui Valentin Vasiliev — *Über die befestigten Hallstattzeitlichen Siedlungen aus dem innerkarpatisehen Gebiet Rumänien* — o privire sintetică asupra caracterului așezărilor din această perioadă, pornind de la câteva cazuri concrete și analizând problema din perspectivă tipologică și cronologică.

Florin Gogoltan, în *Unele probleme privind vasele de bronz halstattiene din Transilvania*, după o scurtă incursiune în istoricul vaselor de bronz, se ocupă cu precădere de siturile de tip Kurd, urmărind apariția și evoluția acestora. Autorul constată că acest tip de vas se concentrează în Transilvania și în NE Ungariei, și consideră că puternicele centre metalurgice care au funcționat în aceste zone au creat chiar prototipul respectiv sau

cel puțin l-au dezvoltat cu precădere.

Sanctuarul circular al cetății dacice de la Racoș constituie obiectul studiului semnat de Ioan Glodariu și Florea Costea. Sanctuarul este construit pe un mamelon situat la ieșirea Oltului din defileu și e alcătuit din trei incinte concentrice. A funcționat în sec. I e.n., fiind abandonat probabil în timpul războaielor de cucerire a Daciei.

Gelu Florea și Attila Palkó aduc în discuție, în articolul *Ceramica dacică pictată de pe «Terasa depozitului de vase» de la Grădiștea Muscelului*, un important lot de materiale din depozitele Muzeului de istorie a Transilvaniei. Analiza fină a repertoriului decorativ face posibilă «reconstituirea unei ornamentații interesante și înainte de toate concrete» (p. 42), constituindu-se într-o importanță contribuție la cunoașterea creației artistice din Dacia preromană.

Dumitru Protase, în *Römische Einflüsse in Dakien vor der Eroberung*, se oprește asupra prezențelor economice, politice și culturale romane în teritoriile de la N Dunării în secolele I î.e.n. — I e.n., atestate printr-o serie de elemente de civilizație materială și spirituală. Aceste prezențe trebuie luate în considerare pentru o imagine de ansamblu a romanizării.

Articolul Ioanei Bogdan Cătănciu, *À propos de civitates en Dacie*, își propune, pe baza explorării unor surse diverse (geografice, istorice, numismatice), să restituie cât mai fidel o viziune globală asupra

organizării și dezvoltării administrative a provinciei Dacia.

Nicolae Gudea, în *Römische Waffen aus den Kastellen des westlichen limes von Dacia Porolissenes*, face o analiză statistică a armamentului roman, urmărind în egală măsură terminologia, tipologia, criteriile ce-i stau la bază și cronologia acestora.

Mircea Rusu, *Paleocreștinismul în Dacia romană*, aduce în discuție o serie de materiale arheologice databile în secolele II—III, ce susțin prezența unei populații creștine în provincia Dacia. În comentariul său, autorul face apel la surse documentare sau la situația altor provincii ale Imperiului Roman și concluzionează că, în actualul stadiu al cercetărilor, existența unor comunități creștine în Dacia secolelor II—III nu mai poate fi contestată.

Ion Horațiu Crișan și Coriolan Opreanu publică *Un mormânt din secolul V e.n. de la Fîntînele*, aparținând necropolei de înhumaje din epoca migrației popoarelor descoperită pe «Dealul Popii». Prin inventarul, ritul și ritualul funerar, mormântul aparține orizontului funerar reprezentativ pentru pătura alano-ostrogotă.

Adrian A. Rusu, în *Vechea biserică din Nălași (jud. Hunedoara)*, reconstituie istoria edificiului și genealogia familiei de feudali locali, coroborând informațiile rezultate din cercetarea arheologică cu cele oferite de sursele documentare. Săpătura efectuată de autor a pus în evidență existența a două etape de construcție: construirea

unor fundații, abandonarea lucrărilor și apoi reluarea acestora și realizarea elevațiilor — cu modificarea, însă, a planului inițial.

Partea a doua a revistei este alcătuită din cinci articole. În primul dintre acestea Alexandru Avram se ocupă de *Legi și regulamente privind producția viticolă și comerțul cu vin la Thasos* (sec. al V-lea î.e.n.), analizând trei documente epigrafice thasiene. După un scurt comentariu de text, se discută cronologia și scopul acestor «monumente legislative». Calității analizei științifice i se adaugă stilul deosebit al autorului: «Trecînd prin Cato, Trebatius, apoi prin Digoste și pînă în zilele noastre, crîmpeie de doctrină juridică greacă filtrate de dreptul roman și modern își păstrează nealterată valoarea» (p. 161).

Beneficiarii în viața civilă a provinciei Dacia este titlul articolului lui Radu Ardevan, care delimitează sfera socială în care se încruie posesorii acestui grad militar roman.

Marius Grec, *Ștampile civile sau militare?*, se ocupă de reinterpretarea

rea cîtorva ștampile de pe materiale tegulare; considerate pînă acum a fi civile, aceste ștampile se dovedesc a avea un caracter militar, aparținînd perioadei de staționare a Legiunii a V-a Macedonica la Potaissa.

Un altar de calcar cu inscripție latină, descoperit la sfîrșitul secolului trecut la Cetatea Albă, cu dedicația «Tempus Bonum», este reconsiderat în studiul lui Mihai Bărbulescu, *Tempus Bonum. În jurul unei inscripții din Cetatea Albă*.

Ioan Mitrofan readeuce în discuție un altar votiv descoperit în jurul anului 1770 la Micăsasa, pierdut și apoi regăsit în cursul cercetărilor arheologice din anul 1984; recitirea textului inscripției a permis corectarea numelui divinității (din Sarmandus în Saromandus) și clarificarea numelui dedicantului.

Înainte de capitoulul de recenzii este inserată în cuprins comunicarea *Ioanei Bogdan Cătănicu* ținută la Sesiunea Academiei Române închinată lui Grigore Tocilescu, din 14.02.1986 — *Grigore Tocilescu — întemeietor al școlii de arheologie*.

În sfîrșit, Aurel Rustoiu recenzează cartea publicată de un colectiv compus din B. Jovanović, M. Jovanović, K. Borojević, P. Popović, V. Stănciú și Zs. K. Zoffmann — *Gomolava. Naselje mladeg gvozdenog doba*, iar Viorica Bolindeț prezintă importanta lucrare apărută sub coordonarea lui E. Ettlinger, *Conspectus formarum terrae sigillatae Italico modo confectae*.

Ultimul capitol din revistă — *Cronica* — cuprinde: *Activitatea IAIA-CN — secția de arheologie* (aprilie 1990 — iunie 1991) de Adrian A. Rusu; *Bibliografia IAIA-CN — secția de arheologie* (1989—1990) de Eva Cordoș și necrologul semnat de Nicolae Gudea pentru profesorul Eugen Chirilă (1921—1991).

Pe lângă nivelul științific ridicat al studiilor din sumar, apreciem tendința de a publica un număr cît mai mare de articole în limbi de circulație internațională și, totodată, condițiile grafice ale acestei reviste, căreia îi dorim un drum lung și, mai ales, bun.

DANA MARCU